

DE UITVAERT VAN HET VRYJE METZELAERSGILDE

ATLANTIS

5

Onder redactie van
K.J. Bostoën en H.J. Hanou

DE UITVAERT VAN HET VRYJE METZELAERSGILDE

Een anti-maçonnieke klucht uit 1735

Van inleiding en commentaar voorzien
door

Machteld Bouman

met een bijdrage van

Arno van den Brand

Amsterdam - Atlanta, GA 1993

Voorplaat: Gravure van Simon Fokke uit *De Vry-Metzelaars vernield* (1747). Tevens opgenomen in *Alle de Werken van het Kunstgenootschap Ars Superat Fortunam* [1788?], als frontispice bij *De Uitvaart van het vryje Metzelaersgilde*.

Vormgeving: Sandra van Merode

CIP-GEGEVENS KONINKLIJKE BIBLIOTHEEK, DEN HAAG

Uitvaart

De Uitvaart van het vryje Metzelaersgilde / red. Machteld Bouman. — Amsterdam - Atlanta, GA 1993 : Rodopi. — (Atlantis, ISSN 0926-3195 ; 5)

Met lit. opg., reg.

Trefw.: vrijmetselarij / Nederlandse letterkunde ; geschiedenis ; 18e eeuw ; kritiek.

©Editions Rodopi B.V., Amsterdam - Atlanta, GA 1993

Printed in The Netherlands

INHOUD

INLEIDING	1
Bronnen van Frese en Schaef	3
De lol van de laatste eer	4
VERANTWOORDING	5
SYNOPSIS VAN DE UITVAERT VAN HET VRYJE METZELAERSGILDE	7
VOORWERK	8
De tekst	9
HET KUNSTGENOOTSCHAP ARS SUPERAT FORTUNAM	13
Leden	13
Literaire uitgangspunten en activiteiten	15
I HET VERBOD OP DE VRIJMETSELARIJ IN DE REPUBLIEK	17
ARGUMENTEN VOOR HET VERBOD	22
Factiën	22
De Uitvaart en factiën	27
Beroertens	27
Débauches	34
De Uitvaart en débauches	38
ANTI-MAÇONNIEKE GELUIDEN IN ENGELAND	48
RESUMÉ	59

II DE ALLEGORIE VAN HET BOUWEN	63
Ontstaansgeschiedenis	63
Vestigingsgeschiedenis van de vrijmetselarij in de Republiek	69
De vrijmetselarij en de Verlichting	72
De maçonnieke bouwsymboliek	76
De Uitvaart en de maçonnieke bouwsymboliek	80
De Uitvaart en de maçonnieke idealen	85
III SPELEN MET DE DOOD	91
De lol van de laatste eer	91
Een deftige uitvaart	96
VRIJMETSELAARSBEGRAFENISSEN	99
SPOTPROCESSIES IN ENGELAND	102
Bespotting van de meestergraad	105
HET AANSPREKERSGILDE	109
De aansprekers in de literatuur, met name in De Uitvaart	111
NAWOORD	119
DE UITVAERT VAN HET VRYJE METZELAERSGILDE	121
LITERATUUR	143
LIJST VAN GEBRUIKTE AFKORTINGEN	156
INDEX	157